

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Petr Bláha
Článok / Article: Reprezentace žen na lokální úrovni: Kvalitativní komparativní analýza úspěšnosti žen v českých komunálních volbách 2014
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov – UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

BLÁHA, P. 2017. Reprezentace žen na lokální úrovni: Kvalitativní komparativní analýza úspěšnosti žen v českých komunálních volbách 2014. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 20, č. 3, 2017. ISSN 1335 – 2741, s. 150-167. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2017/3-2017/petr-blaha.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu Politické vedy. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

REPREZENTACE ŽEN NA LOKÁLNÍ ÚROVNI: KVALITATIVNÍ KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ÚSPĚŠNOSTI ŽEN V ČESKÝCH KOMUNÁLNÍCH VOLBÁCH 2014¹

WOMEN'S REPRESENTATION AT THE LOCAL LEVEL: QUALITATIVE COMPARATIVE ANALYSIS OF WOMEN'S SUCCESS IN THE 2014 CZECH MUNICIPAL ELECTIONS

Petr Bláha*

ABSTRACT

Political representation of women is usually the subject of research at the national level of governance. Local level surveys are usually limited to statistical analysis or detailed descriptions of individual cases. As a rule, however, they do not address the determinants of the success of female candidates at the communal level. The study focuses on the success of female candidates at the local government level. The aim is to find a combination of conditions leading to a higher degree of political representation of women in the regional cities of the Czech Republic. The main benefit of the study is the use of QCA based on Boolean Algebra, which is an alternative to classical qualitative and quantitative methods, as it attempts to combine the benefits of both approaches and on this basis can provide a more comprehensive explanation of the studied Cases. The results showed significant differences between towns in Bohemia and Moravia, when women in Moravian cities are significantly under-represented. On the territory of Bohemia, the representation of women is sufficient in cities, which were inhabited in the past mainly by the German population and after the Second World War was settled by the Czech population. The results offer the potential for future comparisons with the results of statistical analysis, but also for the international comparison of not only post-communist areas.

Key words: Czech Republic, local politics, local elections, women's representation, QCA, gender

* Mgr. Petr Bláha působí jako vědecký pracovník na Katedře politologie a filozofie, Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Pasteurova 3571/13, 400 96 Ústí nad Labem, Česko, e-mail: petr.blahaml@ujep.cz.

¹ Práce na této stati byla podpořena grantovým projektem GAČR GA16-01019S „Determinanty politické reprezentace žen na komunální úrovni v Česku a na Slovensku v letech 1994 – 2014“.

Úvod

Otázka politické reprezentace žen se stala tématem řady výzkumů, které se zabývají analýzou faktorů ovlivňujících úspěšnost kandidujících žen na celostátní úrovni. (Norris, 1987; Krook, 2010a; Krook, 2010b) Naproti tomu nezanedbatelně menší pozornost je věnována problematice reprezentace žen na nižších úrovních vládnutí, tedy zejména na úrovni regionální a lokální. (Trounstein, 2008; Smith, 2011) Toto zjištění přitom neplatí pouze pro tradiční demokracie západní Evropy, ale ještě více pro postkomunistické země střední a východní Evropy, v nichž přetrvávají patriarchální předpoklady o postavení žen ve společnosti a ženských společenských rolích. (Sloat, 2004) Omnoho lepší není ani situace ve výzkumu politické reprezentace žen v České republice, již se snaží řešit pouze úzký okruh autorů, zejména v případě snahy podat vysvětlení zkoumaných jevů, a většina prací je převážně deskriptivního charakteru. I zde lze však najít světlé výjimky analyzující Českou republiku v komparativní perspektivě postkomunistických zemí (Vráblíková, 2007) či práce zaměřené na lokální úspěšnost kandidujících žen. (Kouba, Nálepová a Filipec 2013; Maškarinec, 2016; Maškarinec a Klimovský, 2017) Důležitou práci v této oblasti ale odvádí i nezisková organizace Fórum 50%, která pravidelně publikuje analýzy z oblasti reprezentace žen, avšak nutno podotknout, že se nejedná o striktně akademické texty, jakkoliv je jejich přínos neoddiskutovatelný.

Předložený text si neklade ambice na jednoznačné vysvětlení a vyřešení problematiky deskriptivní reprezentace žen na lokální úrovni v České republice a předložení jejího řešení. Cíle textu jsou výrazně skromnější. Jde zejména o představení možné perspektivy výzkumu této problematiky za pomoci použití konfigurativních metod a snahu o zachycení možných krajských specifik a odlišností v komparativní perspektivě. Domníváme se totiž, že se jedná o přístup, který může nabídnout zajímavá doplnění ke klasickým statistickým analýzám, čímž by mohla být zaplněna určitá mezera ve výzkumu dané problematiky, zejména s ohledem na skutečnost, že se při rešerši literatury nepodařilo nalézt text, který by kvalitativní komparativní analýzu (QCA) na lokální úrovni používal.

Cílem předloženého textu je tak provést analýzu úspěšnosti kandidujících žen do komunálních zastupitelstev krajských měst ve volbách v roce 2014. V našem případě budeme zkoumat specifický případ komunálních voleb v krajských městech a pokusíme se najít odpověď na otázku po faktorech ovlivňujících úspěšnost kandidujících žen. Z hlediska smysluplnosti bude

struktura textu v určitém ohledu atypická, kdy nejprve představíme metodu, která bude využita, abychom s ohledem na její potřeby mohli následně v teoretické části specifikovat klíčové podmínky pro náš výzkum. Ten následně proběhne ve dvou variantách, kdy každá bude zaměřena na specifickou skupinu podmínek.

1 Kvalitativní komparativní analýza²

Kvalitativní komparativní analýza (QCA) je metodou, která je v českém prostředí relativně nová a jako taková má ambice odstranit či spíše přemístiť tradiční metodologické schizma mezi kvalitativním a kvantitativním přístupem k výzkumu. (Kouba, 2011) Jedná se zejména o problém mezi unikátností studovaných případů na straně kvalitativního výzkumu a možnostmi širší komparace a zobecnění na straně metod kvantitativních. Smyslem metody je analýza konfigurací vztahů podmínek a důsledků, čímž je možno zachytit jak unikátnost jednotlivých případů, tak zároveň provést komparaci jednotlivých případů. (Schneider, 2012) Metoda je vhodná pro výzkum se středně velkým N . V samotném základu pak stojí principy, které formuloval **George Boole** považovaný za pomyslného zakladatele informatiky, jelikož v jejím základu dnes stojí právě ony principy známé pod označením **Booleova algebra**.

V souvislosti s QCA se nejčastěji mluví o dvojici možných variant této metody, tedy o variantě s ostrými množinami (*crispsets* – csQCA), která rozlišuje pouze dva stavy, tedy přítomnost či nepřítomnost jevu (splnění/nesplnění podmínky) a dle toho nabývá hodnoty 0 nebo 1. Druhou variantou je využití tzv. fuzzy množin (*fuzzy-sets* – fsQCA).³ Tato varianta pracuje s tím, že proměnné mohou nabývat a zpravidla nabývají i jiných hodnot, než pouze 0/1. Tato varianta nabízí mnohem širší možnosti pro výzkumníka a zároveň v určitých případech i lepší výsledky, nicméně je spojena s nutností kalibrace dat. Určitou alternativou stojící mezi oběma případy je tzv. multi-value QCA (mvQCA), která je používána v případě, ve kterých není vhodná či možná dichotomizace dat pro csQCA. S ohledem na prostor tohoto textu odkážeme pro bližší seznámení s metodou na zřejmě nejlepší současný učební text. (Schneider a Wagemann, 2012)

² Autorem, který metodu rozpracoval, je americký sociolog Charles C. Ragin ve své práci *The Comparative Method Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies* (1989), na kterou navázal řadou dalších textů věnovaných QCA. (Ragin, 2000; Ragin, 2008)

³ Kouba (2011, s. 488) upozorňuje na to, že se objevuje i česká jazyková varianta „vágní“ či „mlhavé“ množiny, ale z hlediska jednoznačnosti doporučuje využívat pojmu fuzzy.

V českém prostředí se metoda prozatím etablovala zejména v oblasti politických věd a evaluace (Hendl a Remr, 2017), přičemž v rámci politických věd se metodě dostalo pozornosti zejména díky učebnicovému textu **Karla Kouby** (2011), který byl následován dvěma texty z oblasti výzkumu mezinárodních vztahů. (Řehák, 2011; Došek, 2012) Vedle toho texty zaměřené na otázky komparativní politologie, respektive volebních studií reprezentují zejména příspěvky **Karla Kouby** (2008) a **Jakuba Šeda** (2016).

Pro náš případ se jeví jako nejvýhodnější varianta využití csQCA, jelikož výstupní proměnnou je úspěch ženských kandidátek, kde se reálně objevuje pouze dichotomie úspěch/neúspěch (viz níže). V prvním kroku tedy vytvoříme tabulku hodnot podmínek na základě teoretické části, kterou následně kódováním převedeme do podoby pravdivostní tabulky nabývající hodnot 0/1. V případě, že nastane kontradikce případů (stejná kombinace vede k odlišným výsledkům) je nutné kontradikci odstranit. Následně je možné využít softwarové nástroje k provedení logické minimalizace, která vede k vytvoření tzv. minimální formule, tj. konfiguraci podmínek vedoucí k výstupní proměnné bez podmínek, které nehrají ve výsledku roli. Následně je možné přistoupit k interpretaci výsledků, která je v tomto případě velmi důležitou součástí, protože pouhá softwarová analýza v tomto případě ukáže kombinace podmínek, ale nedokáže vysvětlit specifika studovaných případů.

2 Politická reprezentace žen na lokální úrovni

V případě snahy využití kvalitativní komparativní analýzy pro výzkum politické reprezentace žen narážíme na významný problém, že předchozí použití této metody je omezeno na jediný text, výzkum **Mony Leny Krook** (2010b), který se věnuje otázce deskriptivní reprezentace žen na parlamentní úrovni v mezinárodním srovnání tradičních demokracií a nových demokracií na africkém kontinentu. Je tedy zřejmé, že pro naši analýzu posunutou na substátní úroveň budeme moci jen s velkými obtížemi využít stejné proměnné, a jako nezbytné se tedy jeví celý koncept výrazně reoperacionalizovat dle faktorů, které mohou hrát roli v mezikrajské komparaci lokálních voleb. Do analýzy tudíž nebudou vstupovat proměnné jako například rozdíl mezi volebními systémy či přítomnost kvót, které v mezinárodní komparaci sehrávají důležitou roli. (Krook, 2010b) Současně je nutné znovu promyslet celý koncept a stanovit nově proměnné (podmínky), které mohou nabídnout vysvětlení toho, které konfigurace podmínek vedou k úspěšnosti kandidujících žen a tím i jejich vyšším politické reprezentaci.

2.1 Faktory ovlivňující politickou reprezentaci žen

Většina autorů, kteří analyzují determinanty deskriptivní reprezentace žen (např. Norris, 1987; Krook, 2010b) pracuje s trojicí základních skupin faktorů, jež ovlivňují míru úspěšnosti žen na celostátní úrovni. Jedná se o: a) socioekonomické faktory; b) kulturní faktory; c) institucionální faktory. S ohledem na specifika areálu střední a východní Evropy a potřeby výzkumu substátní úrovně jsme se rozhodli tuto trojici faktorů modifikovat, vzhledem ke zjištěním předchozích výzkumů, které ukázaly, že například volební systém nehraje v tomto areálu až tak výraznou roli jako v tradičních demokraciích. (Vráblíková, 2007) Při stanovování podmínek v rámci našeho výzkumu současně vycházíme z přijímaného předpokladu, že QCA může plnit roli alternativy ke statistickým metodám. (Hendl a Remr, 2017) Klíčem k výběru podmínek budou předchozí práce využívající pro analýzu úspěšnosti žen v komunálních volbách v České republice techniku mnohonásobné lineární regrese (Maškarinec, 2016; Maškarinec a Klimovský, 2017) z jejichž spektra proměnných budeme (s dílčími úpravami) vycházet pro náš případ, kdy zkoumané podmínky můžeme rozdělit do dvou skupin, přičemž pro každou následně proběhne separátní analýza. Budeme tak zkoumat problematiku v perspektivě: a) politicko-kulturních; b) socioekonomických faktorů.

2.1.1 Politicko-kulturní faktory

Pro potřebu předloženého výzkumu jsme se rozhodli pracovat s šesticí faktorů, které mohou mít vliv na úspěšnost kandidujících žen. V první řadě se jedná o spojení, které se zejména v západních zemích jeví jako velmi silné, a to mezi vyšší mírou reprezentace žen a silou levicových stran. (Krook, 2010b) V našem případě se bude jednat o účast levicových stran na procesu vládnutí nejbližší vyšší úrovně, v tomto případě tedy krajské a zároveň nás bude zajímat, jestli se levicové strany podílely na vládě v rámci předchozího volebního období na stejné úrovni.

Fenomén nových stran je trendem politiky v rámci celé Evropy, kde dochází v posledních letech k výrazným turbulencím v rámci stranických systémů, jdoucím často ruku v ruce s nástupem populistických stran (blíže např. Kubát, Mejstřík a Kocian, 2016). Tento jev se nevyhýbá ani české politice a českému stranickému systému, kde v posledních letech vstoupilo na politickou scénu vícero politických subjektů. V roce 2010 se jednalo o Věci veřejné a TOP 09 (viz Jarmara, 2011; Hloušek, 2012), přičemž vzhledem k personálnímu obsazení

druhého jmenovaného subjektu lze vznést určité námitky vůči jeho „novosti“ s ohledem na provázanost se strukturami KDU-ČSL, odkud expandovala část členské základny. (Hanley, 2011; Šárovec, 2016) Nicméně nejvýraznějším aktérem na poli nových politických stran se stalo hnutí ANO 2011. (Klíma, 2015; Charvát a Just, 2016) Paralelně s nástupem nových politických stran lze také pozorovat nárůst politické reprezentace žen a nezávislých, takže je na místě se domnívat, že lze hledat souvislost mezi těmito jevy (např. Maškarinec, 2015; Maškarinec a Klimovský, 2016; Charvát a Just, 2016).

Předchozí výsledky kandidujících žen současně mohou mít výrazný vliv na jejich další úspěšnost. Další kandidatura stávajících zastupitelek (tzv. inkumbence) vede často k vyšší míře reprezentace žen (Smith, 2011), protože obraz úspěšné ženy v politice může mít motivující vliv na potenciální kandidátky. V našem případě nás bude zajímat vliv jak úspěšných kandidátek z předchozího volebního období v dané obci, tak úspěšnost žen ve volbách na vyšší úrovni vládnutí, v tomto případě ve volbách krajských.

Poslední podmínkou, na níž se zaměříme a u níž se domníváme, že může mít vliv na výslednou míru deskriptivní reprezentace žen, je podíl kandidujících žen, přičemž se domníváme, že větší počet kandidujících žen výrazně zvyšuje šance na zvolení.

2.1.2 Socioekonomické faktory

Nezaměstnanost žen je faktorem, kterému někteří autoři připisují negativní vliv na politickou participaci žen, respektive nižší zaměstnanosti připisují vliv pozitivní, který opírají například o ekonomickou nezávislost, která podporuje ambice se zapojovat do politického dění. (Togeby, 1994) V našem případě se však domníváme, že efekt může být i zcela opačný a že vyšší míra nezaměstnanosti žen může motivovat ženy ke kandidatuře a snaze o efektivní řešení otázky nezaměstnanosti.

Gender wage gap je ukazatelem reflektujícím poměr mezi finančním ohodnocením mužů a žen a zpravidla se uvádí v podobě indexu, přičemž hodnota 1 je nejlepší variantou ukazující na rovné finanční ohodnocení. V našem případě jsme se rozhodli index počítat z průměrné mzdy a nikoliv z mediánu mzdy, který by sice měl mít v perspektivě ohodnocování větší vypovídající hodnotu, ale domníváme se, že výpočet indexu z průměrné mzdy v kraji může lépe poukázat na nerovnosti v obsazování nejlépe finančně ohodnocených zaměstnání.

Dalším důležitým ukazatelem je podíl vysokoškolsky vzdělaných žen. **Pippa**

Norris (2002) upozorňuje, že vyšší vzdelání zpravidla vede ke snazšímu pochopení významu politického dění a větší ochotě politicky participovat. Zároveň vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných žen nabízí širší personální bázi, ze které se mohou potenciální kandidátky odhodlat ke skutečné kandidatuře. Je proto na místě se domnívat, že čím vyšší podíl absolventek vysokých škol bude, tím větší bude šance na vyšší míru politické reprezentace žen v dané lokalitě.

Podíl podnikajících žen v dané lokalitě může v zásadě působit podobným efektem jako podíl vysokoškolsky vzdělaných žen. Lze předpokládat, že ženy úspěšné v soukromém sektoru budou disponovat větším potenciálem pro zapojení se do politického dění. A to již z důvodu většího finančního zázemí či určité časové flexibility. Tento jev může být podpořen i nástupem hnutí ANO 2011 na politickou scénu. Hnutí ANO 2011 se prezentuje velmi intenzivně tím, že jeho kandidáti jsou zpravidla lidé, kteří dokázali být úspěšní v soukromém sektoru a tyto úspěchy jsou schopni přenést na politickou scénu. A zdá se, že právě s nástupem ANO 2011 se zvedá podíl kandidujících žen do politických funkcí. Proto se domníváme, že počet podnikatelek v obci může mít pozitivní vliv na politickou reprezentaci žen.

Udržování tradičních stereotypu a genderových rolí je zpravidla spojováno s náboženstvím a zejména s katolicismem,⁴ který si vůči postavení žen udržuje velmi konzervativní přístup. (Giger, 2009) Sociologové se domnívají, že ruku v ruce s procesem modernizace kráčí i proces sekularizace společnosti. V České republice lze najít v oblasti religiozity významné rozdíly mezi oblastí Čech na straně jedné a Moravou a Slezskem na straně druhé (blíže k náboženské situaci v ČR např. Hamplová, 2013). Lze to pozorovat i na podpoře KDU-ČSL jakožto tradiční křesťansky orientované strany, která je dlouhodobě velmi silná v oblasti Moravy (Kostelecký et al., 2014) Z tohoto důvodu bude další zvolenou podmínkou míra religiozity obce, kde očekáváme, že vyšší míra sekularizace bude mít pozitivní vliv na míru zastoupení žen v dané obci.

⁴ Zde lze vznést zcela jistě legitimní námitku, že otázka náboženství je spíše otázkou politicko-kulturní než otázkou socioekonomickou. S ohledem na skutečnost, že pokles religiozity bývá tradičně spojován s modernizačními procesy, rozhodli jsme se zařadit náboženskou otázku do kategorie socioekonomické.

3 Analýza úspěšnosti žen v českých komunálních volbách 2014

3.1 Hranice politické úspěšnosti reprezentace žen

Výstupní podmínkou je v našem případě míra úspěšnosti kandidátek a s tím související míra politické reprezentace žen. Otázkou tedy je, jak stanovit hranici úspěšnosti? Požadavky rovného zastoupení zajištěného kvótami mluví samozřejmě o ideální 50% míře zastoupení žen. Ovšem pokud bychom v rámci výzkumu přistoupili na tuto hranici, tak se celý výzkum stává bezpředmětným, jelikož se této hranici ani zdaleka nepřibližujeme v žádném ze sledovaných případů. V souvislosti s hranicí úspěšnosti reprezentace žen se často mluví o tzv. kritické hranici (*critical mass*), kterou např. **Dahlerup** (2006) stanovuje na 30% zastoupení žen. Pokud je tato hranice podkročena, je politická reprezentace žen považována za nedostatečnou. Objevila se ovšem i varianta klasifikující zastoupení žen dle procent zvolených zastupitelek (viz tabulka č. 1), která podle našeho názoru umožňuje daleko lépe pracovat a analyzovat historické proměny zastoupení žen a jejich determinanty. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli přiklonit právě k této variantě, konkrétně pro třetí stupeň této klasifikace, tedy silnou menšinu žen, která je vymezena dosaženým zastoupením více jak 25%.

Pokud se v prvním kroku analýzy zaměříme na výsledky sledovaných komunálních voleb 2014 v krajských městech v České republice, vidíme, že námi zvolená 25% hranice politické reprezentace žen, byla překonána ve třech městech. Jedná se o Liberec, Ústí nad Labem a Kladno. Tato města se tak stanou výstupní proměnnou, u níž nás budou zajímat konfigurace podmínek vedoucích k jejímu dosažení.

Tabulka č. 1: Stupeň mužské dominance

Stupeň	Procenta zvolených žen
Monopol mužů	< 10
Slabá menšina žen	10 – 25
Silná menšina žen	25 – 40
Genderová rovnováha	40 – 60

Zdroj: Dahlerup a Leijenaar, 2013, s. 10

3.2 Politicko-kulturní model

Krajské volby v roce 2012 přinesly jednoznačné vítězství levice, kdy s výjimkou Libereckého a Plzeňského kraje dokázala KSČM dosáhnout historického vítězství v Ústeckém a Karlovarském kraji a zbylé kraje ovládla ČSSD, která se navíc chopila moci v kraji Plzeňském, kde vítězná ODS nedokázala sestavit koalici. (Hrbková, 2013) V našem modelu, tak jedinou výjimku v případě krajské levicové vlády tvoří město Liberec, kde vznikla koalice Starostů pro Liberecký kraj a Změny pro Liberecký kraj. (Hrbková, 2013) V případě přítomnosti levicové koalice v krajském zastupitelstvu kódujeme hodnotou 1. V případě počtu zvolených žen do krajského zastupitelstva postupujeme analogicky jako u námi zkoumaného výstupu, tedy v případě dosažení hranice alespoň silné menšiny žen (Dahlerup a Leijenaar, 2013) kódujeme 1. V případě vítězství levicové strany v předchozích komunálních volbách taktéž přiřazujeme hodnotu 1. Zastoupení žen v obecním zastupitelstvu u předchozích komunálních voleb je opět analogické jako v případě krajských voleb a výstupu 1 nabývá v případě překročení hranice 25%. Úspěch nových či lokálních stran jsme se rozhodli vynechat z analýzy, jelikož ve všech zkoumaných obcích uspěly nové či lokální subjekty a tento faktor by byl vyřazen logickou minimalizací, tudíž nemá na výsledek žádný vliv. V případě kandidujících žen pak kódujeme hodnotou 1 pouze v případě, že počet kandidátek překročil tzv. critical mass, tedy 30% hranici.

Tabulka č. 2: Datová matice – politicko-kulturní model

krajské město	krajská vláda levice	zvolené ženy krajské volby 2012	předchozí vítěz levice	předchozí volby - zastoupení žen
Kladno	ano	26,15	ne	22,22
České Budějovice	ano	16,36	ne	20,00
Plzeň	ano	17,78	ano	25,53
Karlovy vary	ano	28,89	ne	15,79
Ústí nad Labem	ano	12,73	ano	29,73
Liberec	ne	24,44	ano	30,77
Hradec Králové	ano	22,22	ano	27,03
Pardubice	ano	15,56	ano	10,26
Jihlava	ano	17,78	ano	21,62
Brno	ano	18,46	ano	20,00
Olomouc	ano	14,55	ano	17,78
Zlín	ano	22,22	ne	21,95
Ostrava	ano	24,62	ano	25,45

krajské město	úspěch nových a lokálních stran	kandidující ženy	zvolené ženy
Kladno	ano	32,49	26,15
České Budějovice	ano	37,43	15,56
Plzeň	ano	28,45	15,56
Karlovy vary	ano	27,41	17,14
Ústí nad Labem	ano	30,69	27,03
Liberec	ano	34,08	33,33
Hradec Králové	ano	27,75	21,62
Pardubice	ano	28,53	17,95
Jihlava	ano	28,81	21,62
Brno	ano	29,2	23,64
Olomouc	ano	31,62	22,22
Zlín	ano	28,89	21,95
Ostrava	ano	33,26	20,00

Zdroj: Vlastní zpracování autora dle volby.cz

Po procesu kódování tak můžeme v binárních hodnotách zapsat tabulku pro provedení csQCA pomocí softwaru TOSMANA (viz tabulka č. 3), která má následující podobu a je využitelná pro analýzu deskriptivní reprezentace žen.

Tabulka č. 3: Pravdivostní tabulka – politicko-kulturní model

krajské město	krajská vláda levice	zvolené ženy krajské volby 2012	předchozí vítěz levice	předchozí volby - zastoupení žen	kandidující ženy	zvolené ženy
Kladno	1	1	0	0	1	1
České Budějovice	1	0	0	0	1	0
Plzeň	1	0	1	1	0	0
Karlovy vary	1	1	0	0	0	0
Ústí nad Labem	1	0	1	1	1	1
Liberec	0	0	1	1	1	1
Hradec Králové	1	0	1	1	0	0
Pardubice	1	0	1	0	0	0
Jihlava	1	0	1	0	0	0
Brno	1	0	1	0	0	0
Olomouc	1	0	1	0	1	0
Zlín	1	0	0	0	0	0
Ostrava	1	1	1	1	1	0

Zdroj: Vlastní zpracování autora

Pro provedení analýzy nás zajímají výsledky za tři konkrétní města, kde v obecních zastupitelstvech po volbách usedla alespoň čtvrtina zastupitelek. Pro Ústí nad Labem a Liberec nacházíme poměrně širokou shodu, kdy se oba případy neshodují pouze v jediné podmínce, kterou je levicová orientace krajské vládnoucí koalice. Následně tedy kombinace vedoucí ke zvolení vypadá následovně:

$$\frac{\text{Počet krajských zastupitelek}\{0\}}{\text{Počet zvolených žen v předchozích volbách}\{1\}} * \frac{\text{Předchozí zastupitelstvo levicové}\{1\}}{\text{Počet kandidujících žen}\{1\}} *$$

Vzhledem k tomu, že vliv krajského zastupitelstva se neprojevil, tak jsme jej logickou minimalizací vyřadili. Velmi zajímavým zjištěním je skutečnost, že ani v jednom ze dvou z těchto krajů (Ústecký a Liberecký) nebyly v období komunálních voleb dostatečně zastoupeny ženy na krajské úrovni vládnutí, tj. počet zastupitelek nepřekročil 25% hranici. Můžeme se tedy oprávněně domnívat, že vliv vyšší úrovně vládnutí v tomto případě nehraje roli. Naopak na komunální úrovni hrálo roli předchozí zastupitelstvo se silně zastoupenou levicí, navíc se zastoupením žen přesahujícím 25% hranici. To v obou případech působilo ve směru vyššího zastoupení žen, protože počet kandidujících žen překročil tzv. critical mass.

Případ Kladna je specifický v tom ohledu, že se reálně nejedná o krajské město, ale o největší město Středočeského kraje, kterým jsme z hlediska relevance výzkumu museli substituovat Prahu, která tvoří specifický případ a v mnoha oblastech (silný pravicový elektorát, nezaměstnanost apod.) neodpovídá Středočeskému kraji. Stejně jako v případě Ústí nad Labem a Liberce se ukazuje důležitost počtu kandidujících žen na výsledný úspěch, ale naopak v tomto případě byly ženy dostatečně reprezentovány na krajské úrovni v rámci zastupitelstva s levicovou koalicí. Kladno se dále odlišuje rovněž v tom, že předchozí městské zastupitelstvo nebylo převážně levicové, což lze přikládat vlivu hlavního města Prahy, respektive jeho blízkosti i tomu, že do hlavního města řada obyvatel Kladna cestuje za prací, díky čemuž je v kraji nižší nezaměstnanost, vyšší mzdy atd.

$$\frac{\text{Krajské zastupitelstvo - levicové}\{1\}}{\text{Předchozí zastupitelstvo levicové}\{0\}} * \frac{\text{Počet krajských zastupitelek}\{1\}}{\text{Počet zvolených žen v předchozích volbách}\{0\}} * \frac{\text{Počet kandidujících žen}\{1\}}{\text{Počet kandidujících žen}\{1\}} *$$

3.3 Socioekonomický model

Použití socioekonomického modelu k hledání možného vysvětlení úspěšnosti žen je komplikovanější vzhledem k nutnosti vhodně nastavit prahy (s ohledem na využití csQCA) toho, kdy budeme každý jednotlivý ukazatel kódovat jako splněný či nikoliv, jelikož se jedná o výrazně proměňující se jevy. V otázce nezaměstnanosti žen budeme kódovat 1 v případě, že hodnota nezaměstnanosti v lokalitě byla vyšší než průměrná celorepubliková nezaměstnanost v září 2014 jakožto poslednímu známému údaji před konáním zkoumaných voleb, kdy tato hodnota činila 6,9%, tudíž nezaměstnanost vyšší než 7%. V případě nerovnosti ve finančním odměňování (gender wage gap) jsme se rozhodli stanovit hranici pro kódování 1 v případě, že index přesáhne 0,8, tedy že rozdíl v odměňování nepřesahuje jednu pětinu mzdy. Počet vysokoškolsky vzdělaných žen budeme kódovat jako 1 v případě, že je vyšší než medián hodnoty ve zkoumaných městech, tedy 12,11%. V případě podnikajících žen budeme pracovat analogicky s hranicí mediánu 6,38% a v otázce religiozity je medián stanoven na 13,59%.

Tabulka č. 4: Datová matice – socioekonomický model

krajské město	nezamestnaní	gender wage gap	vysokoskoláci	podnikatelky	religiozita	zvolené ženy
Kladno	5,9	0,75	9,05	6,96	8,66	26,15
České Budějovice	6,4	0,81	14,06	7,62	13,59	15,56
Plzeň	6,2	0,80	12,60	5,15	9,30	15,56
Karlovy Vary	9	0,80	9,44	8,59	7,14	17,14
Ústí nad Labem	10,5	0,80	8,86	4,38	5,29	27,03
Liberec	9,4	0,79	11,86	5,72	7,21	33,33
Hradec Králové	4,9	0,81	14,26	6,99	10,39	21,62
Pardubice	6,3	0,81	12,11	5,85	13,71	17,95
Jihlava	6,7	0,75	10,02	6,65	22,83	21,62
Brno	6,3	0,77	18,31	5,52	20,68	23,64
Olomouc	9,2	0,81	17,03	6,80	16,56	22,22
Zlín	6,1	0,76	13,32	6,38	29,25	21,95
Ostrava	10,3	0,79	11,60	4,28	18,46	20,00

Vlastní zpracování autora dle údajů Českého statistického úřadu.

Na základě provedeného kódování bude mít pravdivostní tabulka pro následnou analýzu následující podobu.

Tabulka č. 5: Pravdivostní tabulka – socioekonomický model

krajské město	nezamestnaní	gender wage gap	vysokoskoláci	podnikatelky	religiozita	zvolené ženy
Kladno	0	0	0	1	1	1
České Budějovice	0	1	1	1	0	0
Plzeň	0	1	1	0	1	0
Karlovy Vary	1	1	0	1	1	0
Ústí nad Labem	1	1	0	0	1	1
Liberec	1	0	1	0	1	1
Hradec Králové	0	1	1	1	1	0
Pardubice	0	1	1	0	0	0
Jihlava	0	0	0	1	0	0
Brno	0	0	1	0	0	0
Olomouc	1	1	1	1	0	0
Zlín	0	0	1	1	0	0
Ostrava	1	0	0	0	0	0

Zdroj: Vlastní zpracování autora

Po provedení analýzy nám vychází následující kombinace podmínek vedoucí ke zvolení většího počtu zastupitelek pro Ústí nad Labem a Liberec:

$$\text{Míra nezaměstnanosti žen}\{1\} * \text{Podíl žen s VŠ}\{0\} * \text{Podnikatelky}\{0\} * \text{Religiozita oblasti}\{1\}$$

Zároveň se nepotvrdil vliv gender wage gap, zřejmě i díky tomu, že se při pohledu na původní tabulku hodnota indexu v obou městech liší jen o 0,01, což sice znamená překročení stanoveného prahu v případě Ústí nad Labem, ale de facto je hodnota srovnatelná. V souvislosti s původním předpokladem o vlivu nezaměstnanosti na politickou reprezentaci žen, musíme konstatovat, že v případě těchto dvou měst se skutečně jedná spíše o motivaci k napravení neuspokojivého stavu genderové reprezentace. V těchto městech nehraje roli nižší počet vysokoškolsky vzdělaných žen i podnikatelek, což může být dáno i jejich větší časovou zaneprázdněností. Otázka náboženství pak dle předpokladu nemá negativní efekt na reprezentaci žen, kdy se jedná o oblasti s nižší religiozitou obyvatel.

Kladno nám v tomto prípade vykazuje shodu s Ústím nad Labem a Libercem v otázce religiozity a nižšieho podílu žien s vysokoškolským vzdelaním. Naopak v tomto meste nachádzame rozdiel v otázce zamestnanosti žien, ktorá je vyššia než ve výše zmienených municipalitách. Ale je zcela na mieste se domnívat, že roli v tomto prípade hraje možnosť relatívne snadného dojíždění za prací do Prahy, což by pravděpodobně mohlo hrát roli v otázce podnikání žien a nerovností ve finančním ohodnocení mužů a žien.

*Míra nezaměstnanosti žen{0} * Gender wage gap{1} * Podíl žen s VŠ{0} *
Podnikatelky{1} * Religiozita oblastí{1}*

Závěr

Z předchozího textu je zřejmé, že míru deskriptivní reprezentace žien na lokální úrovni v České republice (v krajských městech) v žádném případě nelze považovat za dostatečnou, jelikož pouze ve třech krajských městech dosáhla alespoň hodnoty 25%. Je však nutné poznamenat, že ve všech případech se jedná o města ležící v krajích na území Čech, zatímco na území Moravy a Slezska nejsou ženy dostatečně reprezentovány ani v jednom krajském městě. Lze se tak domnívat, že v oblastech s vyšším podílem věřících obyvatel zůstávají v platnosti tradiční genderové role, které nejsou příznivým faktorem pro vyšší politickou participaci žien. Nutno však podotknout, že dosažené hodnoty genderové reprezentace v méně sekularizovaných oblastech nebyly nejnižší ze všech zkoumaných obcí.

Při hledání konfigurací se ukázalo, že lze nalézt podobnosti mezi městy Ústí nad Labem a Libercem, kde roli jistě mohla sehrát i historická tradice 20. století, protože se jedná o města ležící v oblasti Sudet, která byla v období po druhé světové válce osidlována českým obyvatelstvem, které mělo nahradit odsunuté německé obyvatele. Tím však došlo i k absenci tradic, nižší religiozitě regionu, ale i absenci lokální soudržnosti. (Prudký, Vojtíšková a Šmidová, 2016) V případě Kladna byly výsledky konfigurace podmínek odlišné, ale zcela jistě hraje roli skutečnost, že se jedná o největší město kraje silně navázaného na hlavní město Prahu, kam řada obyvatel například dojíždí za prací, což se může projevit i na hodnotách socioekonomických ukazatelů. Liberec a Ústí nad Labem nám tak poskytují mnohem zajímavější výsledky, protože výrazné analogie ukázala jak analýza socioekonomických, tak politicko-kulturních faktorů.

Na základě předloženého textu se domníváme, že QCA skýtá velký potenciál pro možnosti výzkumu v oblasti volebních studií a politické reprezentace. Nabízí se tak potenciál pro doplnění standardních statistických metod, které často nemusí odhalit vliv jednotlivých determinant, zatímco díky QCA můžeme odhalit kombinace jednotlivých podmínek, které povedou ke zkoumanému výsledku. Nemusí se však nutně jednat pouze o doplnění, ale i o možnost komparace obou metod a výsledků, které přinášejí. Díky kombinaci přístupů tak můžeme dosáhnout výrazně lepšího pochopení zkoumaných problémů. Pro budoucí možný výzkum se tak nabízí možnost zkoumání vyšších úrovní vládnutí a následně i komparace těchto úrovní s dalšími zeměmi.

Literatura:

- DAHLERUP, D. 2006. The Story of the Theory of Critical Mass. In *Politics & Gender*, roč. 2, 2006, č. 4, ISSN 1743923x, s. 511 - 522.
- DAHLERUP, D. – LEIJENAAR, M. 2013. *Breaking male dominance in old democracies*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 352 s. ISBN 9780199653898.
- DOŠEK, J. 2012. Kvalitativní komparativní analýza zapojení evropských členů NATO do operací v Afghánistánu. In *Mezinárodní vztahy*, roč. 47, 2012, č. 2, ISSN 0323-1844, s. 29 - 56.
- GIGER, N. 2009. Towards a modern gender gap in Europe? In *The Social Science Journal*, roč. 46, 2009, č. 3, ISSN 03623319, s. 474-492.
- HAMPLOVÁ, D. 2013. *Náboženství v české společnosti na prahu 3. tisíciletí*. Praha: Karolinum, 2013. 152 s. ISBN 9788024622446.
- HANLEY, S. 2011. Dynamika utváření nových stran v České republice v letech 1996–2010: hledání možných příčin politického zemětřesení. In *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, roč. 47, 2011, č. 1, ISSN 0038-0288, s. 115 - 136.
- HENDL, J. - REMR, J. 2017. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017. 464 s. ISBN 9788026211921.
- HLOUŠEK, V. 2012. Věci veřejné: politické podnikání strany typu firmy. In *Politologický časopis - Czech Journal of Political Science*, roč. 19, 2012, č. 4, ISSN 12113247, s. 322 - 340.
- HRBKOVÁ, L. 2013. Krajské volby a povolební koalice. In Balík, S. *Krajské volby 2012*. Brno: MUNI Press, 2013. ISBN 978-80-210-6641-0, s. 211 - 234.

- CHARVÁT, J. - JUST, P. 2016. *Krise politického stranictví a noví straničtí aktéři v České politice*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita, 2016. 117 s. ISBN 9788087956472.
- JARMARA, T. 2011. TOP 09 a Věci veřejné v kontextu institucionalizace českých politických stran po roce 1989. In *Politologická revue*, roč. 8, 2011, č. 1, ISSN 1211-0353, s. 56 - 74.
- KLÍMA, M. 2015. *Od totality k defektní demokracii: privatizace a kolonizace politických stran netransparentním byznysem*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2015. 364 s. ISBN 9788074191398.
- KOSTELECKÝ, T. et al.. 2014. *Koho volí Vaši sousedé?: prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici se Sociologickým ústavem AV ČR, 2014. 173 s. ISBN 9788074191664.
- KOUBA, K. 2008. *Konfigurativní analýza jako nový metodologický přístup ve volební geografii? Příklad analýzy volebního zisku KSČM v roce 2006: Working paper 08-02*. Plzeň: Katedra sociologie Filozofické fakulty Západočeské univerzity.
- KOUBA, K. 2011. Kvalitativní srovnávací analýza (QCA) a konfigurativní metody v politologii. In Novák, M. *Úvod do studia politiky*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011. ISBN 9788074190520, s. 468 - 507.
- KOUBA, K. – NÁLEPOVÁ, M. – FILIPEC, O. 2013. Proč jsou ženy v české politice podreprezentovány? Analýza kandidátních listin a volebního chování v Olomouckém kraji. In *Politologický časopis - Czech Journal of Political Science*, roč. 20, 2013, č. 4, ISSN 1211-3247, s. 372 - 391.
- KROOK, M. 2010a. *Quotas for women in politics: gender and candidate selection reform worldwide*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 304 s. ISBN 9780199740277.
- KROOK, M. 2010b. Women's Representation in Parliament: A Qualitative Comparative Analysis. In *Political Studies*, roč. 58, 2010, č. 5, ISSN 00323217, s. 886-908.
- KUBÁT, M. – MEJSTRÍK, M. – KOCIAN, J. 2016. *Populismus v časech krize*. Praha: Karolinum, 2016. 228 s. ISBN 9788024634395.
- MAŠKARINEC, P. 2015. Nationalisation of the Czech Local Party System: Case Study of the 2010 Local Elections in Municipalities with Extended Powers. In *Sociológia*, roč. 47, 2015, č. 6, ISSN 0049-1225, s. 625 - 656.

- MAŠKARINEC, P. 2016. Determinants of Women's Descriptive Representation on the City Boards of the Czech Statutory Cities after the Local Elections of 2014. In *Slovak Journal of Political Science*, roč. 16, 2016, č. 2, ISSN 1335-9096, s. 113 - 133.
- MAŠKARINEC, P. – KLIMOVSKÝ, D. 2016. Independent Candidates in the Local Elections of 2014 in the Czech Republic and Slovakia: Analysis of Determinants of Their Successfulness. In *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, roč. 14, 2016, č. 4, ISSN 1855-363X, s. 853 - 871.
- MAŠKARINEC, P. – KLIMOVSKÝ, D. 2017. Determinants of Women's Descriptive Representation in the 2014 Czech and Slovak Local Elections. In *Lex Localis – Journal of Local Self-Government*, roč. 15, 2017, č. 3, ISSN 1581-5374, s. 387 - 410.
- NORRIS, P. 1987. *Politics and sexual equality: the comparative position of women in Western democracies*. Brighton, Sussex: Wheatsheaf Books, 1987. 165 s. ISBN 9781555870720.
- NORRIS, P. 2002. *Democratic Phoenix: reinventing political activism*. New York, NY: Cambridge University Press, 2002. 290 s. ISBN 9780521010535.
- PRUDKÝ, L. – ŠMÍDOVÁ, M. – VOJTÍŠKOVÁ, K. 2016. *Periferie, kraje, hodnoty: možnosti periferních krajů na cestě za dobrými hodnotami*. Brno: CDK, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2016. 252 s. ISBN 9788073254148.
- RAGIN, C. 1989. *The Comparative Method Moving Beyond Qualitative and Quantitative Strategies*. Berkeley: University of California Press, 1989. 218 s. ISBN 9780520909243.
- RAGIN, C. 2000. *Fuzzy-set social science*. Chicago: University of Chicago Press, 2000. 370 s. ISBN 9780226702773.
- RAGIN, C. 2008. *Redesigning social inquiry: fuzzy sets and beyond*. Chicago: University of Chicago Press, 2008. 240 s. ISBN 9780226702759.
- ŘEHÁK, V. 2011. Mediace jako nástroj řešení konfliktů. Případ občanské války v Libérii. In *Mezinárodní vztahy*, roč. 46, 2011, č. 3, ISSN 0323-1844, s. 30 - 54.
- SCHNEIDER, C. – WAGEMANN, C. 2012. *Set-theoretic methods for the social sciences: a guide to qualitative comparative analysis*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. 370 s. ISBN 9781107601130.
- SLOAT, A. 2004. Where are the Women? Female political visibility in EU accession states. In *Transitions*, roč. 44, 2004, č. 1, ISSN 07793812, s. 45-58.

- SMITH, A. – REINGOLD, B. – OWENS, M. 2011. The Political Determinants of Women's Descriptive Representation in Cities. In *Political Research Quarterly*, roč. 65, 2011, č. 2, ISSN 10659129, s. 315 - 329.
- ŠÁROVEC, D. 2016. Nové politické strany: novost, teoretické koncepty a možnosti jejich využití v ČR. In *Politics In Central Europe*, roč. 12, 2016, č. 2, ISSN 1801-3422, s. 9 - 27.
- ŠEDO, J. 2016. Vládní strany v prezidentských volbách v zemích středovýchodní Evropy. In *Evropská volební studia*, roč. 11, 2016, č. 1, ISSN 1801-6545, s. 15 - 33.
- TOGEBY, L. 1994. Political Implications of Increasing Numbers of Women in the Labor Force. In *Comparative Political Studies*, roč. 27, 1994, č. 2, ISSN 00104140, s. 211-240.
- TROUNSTINE, J. – VALDINI, M. 2008. The Context Matters: The Effects of Single-Member versus At-Large Districts on City Council Diversity. In *American Journal of Political Science*, roč. 52, 2008, č. 3, ISSN 00925853, s. 554 - 569.
- VRÁBLÍKOVÁ, K. 2007. Vliv volebních systémů na politickou reprezentaci žen v postkomunistických zemích. In *Evropská volební studia*, roč. 2, 2007, č. 2, ISSN 1801-6545, s. 164 - 179.